

بسمه تعالی

سیدامیر منصوری

استادیار گروه معماری دانشکده هنرهای زیبا. دانشگاه تهران
مدیر گروه معماری منظر و محیط در پژوهشکده نظر

معماری خارق العاده قبه سبز

قبه سبز، مرقد براق حاجب مؤسس سلسله قراختائیان کرمان است که در سال ۶۳۲ هـ ق (۱۲۳۵ میلادی) در خارج شهر آن روز کرمان ساخته شده بود. حسب روایات تاریخی، بنای مذکور در مدرسه ترک آباد که از بناهای خود او بود ساخته شد. این مجموعه بعدها منضم به عناصر دیگر عمومی شهری شامل خانقاه، بیمارستان و کتابخانه (مدرسه) گردید که همگی بر ظاهر درب نو در محله نوبنیاد ترک آباد جا گرفتند. به نظر می رسد، مجموعه ابنیه عمومی محله ترک آباد، هسته اولیه توسعه شهر در سمت شمال غرب آن بوده است که به دلیل وجود منابع آب زیرزمینی این ناحیه و قرارگیری بر راهی که به درب نو، دروازه شهر کرمان مکان یابی شده بود. در میان مجموعه مذکور، قبه سبز با ارتفاعی در حدود ۱۶ متر و شکلی نامأنوس، بی گمان عنصر نشانه مجموعه به حساب می آمده که با مناره های بلند خود از دوردست ها پیدا بوده است. تناسبات گنبد و شکل سریع دو پوسته آن که لایه بیرونی در میانه و بر روی قوس لایه زیرین بنا شده، نمونه خاص از زیبایی شناسی غیر متعارف و شیوه ساخت متهورانانه ای را بر معماری ایران عرضه کرده است که بررسی و تحلیل آن موضوع این مقاله است.